

Raportul acțiunii pilot GPPbest în România

- martie 2018 -

Abstract

The present report documents three pilot GPP tenders that have been realized during 2017 in Romania within the LIFE GPPbest project. Three public institutions with responsibilities in the environmental sector – the National Environmental Guard, the National Authority of Meteorology and the Ministry of Environment itself – accepted the challenge to publish one of the first Romanian GPP tenders for two categories of products and services: consumables and cleaning products and services. The report encompasses five parts: the context of realization of GPPbest pilot tenders, the process of realization, the description of the GPP tenders, lessons learnt and next steps.

Context

Prezentul raport este realizat în cadrul proiectului **“GPPbest - Schimb de bune practici și instrumente strategice pentru achizițiile publice ecologice”** [LIFE14 GIE/IT/000812], finanțat prin Programul LIFE, axa “Guvernanță și informare” (www.gppbest.eu). GPPbest este coordonat de Regiunea Basilicata din Italia, beneficiarii asociați fiind Regiunile Sardinia și Lazio din Italia, Ministerul Mediului din România și Fundația Ecosistemi din Italia. Proiectul își propune să contribuie la îmbunătățirea politicilor de achiziții publice verzi pentru a asigura orientarea acestora către atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă. În cadrul Ministerului Mediului din România, proiectul este coordonat de Direcția Accesare Fonduri Externe și este implementat prin intermediul unui grup de activatori GPPbest din diverse departamente ale Ministerului și instituțiilor subordonate.

Proiectul GPPbest sprijină Ministerul Mediului să implementeze angajamentele din domeniul APE stabilite prin Legea nr. 69/2016 care stabilește cadrul legal de desfășurare a achizițiilor publice verzi în România. Între 2016 și 2017 au avut loc o serie de sesiuni de formare cu peste 40 de reprezentanți ai Ministerului, instituțiilor subordonate și alte autorități cu responsabilități / interes în domeniul APE iar în septembrie 2016 a fost organizată de către Minister o conferință europeană cu participarea partenerilor europeni din proiectul GPPbest. În prezent, Ministerul Mediului pregătește publicarea **Ghidului de achiziții publice verzi** care cuprinde criteriile minime privind protecția mediului pentru șase grupe de produse și servicii, precum și modele de caiete de sarcini, co-elaborat cu Agenția Națională privind Achizițiile Publice (ANAP). Pe parcursul anului 2018, Ministerul va publica **Planul național de achiziții publice verzi** care va stabili ținte multianuale cu caracter obligatoriu pentru autoritățile contractante pentru orizontul 2020. Aceste instrumente sunt elaborate printr-un proces amplu de consultare în grupuri de lucru tehnice intra și inter-instituționale.

Un rol important în activitățile din proiectul GPPbest desfășurate de Ministerul Mediului este reprezentat de o serie de **achiziții publice ecologice pilot**. Realizate pe parcursul anului 2017 de către Ministerul Mediului, instituții subordonate sau instituții cu responsabilități directe / indirecte în domeniul protecției mediului și climei, achizițiile pilot APE au rolul de a demonstra fezabilitatea achizițiilor publice ecologice în România și să ofere un exemplu către autoritățile contractante, în special de la nivel regional și local, pentru ca numărul acestor practici virtuoză să se multiplice. Practicile APE, ca de altfel diversele documente strategice și operaționale privind APE, sunt sistematic analizate și promovate pe site-ul Ministerului Mediului, [secțiunea „Achiziții publice verzi”](#), începând din septembrie 2017.

Prezentul raport descrie procesul de desfășurare al primelor achiziții ecologice pilot din cadrul proiectului GPPbest, inclusiv provocările întâmpinate și următorii pași în acest domeniu.

Vă așteptăm comentariile și sugestiile privind prezentul raport la adresele de email: amelia.turturean@mmediu.ro și carla.busuioac@mmediu.ro!

Procesul de realizare al achizițiilor ecologice pilot

Conform proiectului GPPbest, demersul pilot de achiziții publice ecologice din România desfășurat pe parcursul anului 2017 trebuia să includă realizarea a minim 3 achiziții ecologice pentru cel puțin 2 categorii de produse și servicii. Autoritățile publice care au dorit să participe la proiectul pilot APE au primit sprijin tehnic gratuit pentru realizarea specificațiilor tehnice și caietele de sarcini standard din partea echipei de proiect GPPbest.

Pentru a încuraja și a facilita participarea diverselor instituții la realizarea proiectului pilot, Ministerul Mediului a promovat această oportunitate cu ocazia diverselor seminarii tehnice de formare realizate în 2016 și 2017 și a diverselor întâlniri inter și intra-instituționale din această perioadă. În august 2017, Ministerul Mediului a promovat printr-un comunicat de presă angajamentul său și al instituțiilor subordonate de a practica o serie de achiziții pilot APE cu scopul de a oferi un exemplu către alte autorități contractante și de a pregăti publicarea Ghidului și Planului APE în 2018. La începutul aceleiași luni, pe 01.08.2017, a fost organizată o întâlnire de planificare a proiectului pilot la sediul Ministerului Mediului. De asemenea, la începutul lunii septembrie 2018, reprezentanții Ministerului au transmis o scrisoare oficială către diverse instituții subordonate pentru a le sublinia importanța includerii de criterii ecologice în achizițiile practice, în special pentru cele 6 categorii de produse și servicii prioritare din Ghidul APE (hârtie de copiat și grafică, echipamente IT de birou, mobilier, transport – autovehicule electrice și hibrid / biciclete, produse și servicii de curățenie, alimente și servicii de catering).

În ciuda acestor eforturi de promovare, demersul de implicare al autorităților publice în proiectul pilot APE a întâmpinat o serie de provocări:

- 1) **culturale** - APE implică o regândire a modului de funcționare a departamentului de achiziții al unei autorități contractante deoarece presupune colaborarea între acest departament și diversele direcții strategice, în special cele de protecție a mediului de la nivelul instituției, pentru a permite definirea celor mai relevante criterii ecologice pentru diversele categorii de produse și servicii, ce sprijină respectiva instituție să-și atingă obiectivele organizaționale de mediu;
- 2) **organizaționale** - necesarul de achiziții al unei instituții publice este definit în PAAP (Planul anual de achiziții), fiind dificil de modificat după aprobarea sa, ceea ce implică nevoia planificării și definirii în avans a APE în interiorul unei autorități;

3) **sistemice** – în lipsa unei legislații constrângătoare privind APE, practicarea acestora trebuie să fie încurajată prin demersuri soft, de rețea, ce creează dinamici pozitive, facilitează schimbul de bune practici și încredere în realizarea APE, dinamici care sunt în curs de construcție la noi în țară, prin efortul Ministerului Mediului.

Descrierea achizițiilor pilot GPPbest

Pe parcursul anului 2017 trei instituții au luat parte la proiectul pilot GPPbest: 1) Ministerul Mediului, 2) Garda Națională de Mediu și 3) Agenția Națională de Meteorologie.

1) **Ministerul Mediului** a achiziționat produse *de birotică, papetărie și aparatură de birou* necesare implementării Programului RO04 “Reducerea substanțelor periculoase”, în valoare respectiv 19.800 lei, valoare cu TVA, linia bugetară costuri de management din cadrul Mecanismului Financiar SEE 2009 - 2014 fiind cuprinsă în Programul Anual de Achiziții Publice aferent anului 2017 nr 188806/01.11.2017.

Produsele achiziționate au inclus:

- cutii de hârtie, bibliorafturi și seturi notițe adezive din hârtie „reciclata (100% fibre reciclate, fără clor elementar – ECF sau TCF) sau pe bază de fibre neprelucrate produse în mod sustenabil (ex: Ecolabel sau echivalent) și/sau legal (ex: certificare FSC, PEFC sau echivalent, fără clor elementar – ECF sau TCF)”;
- markere „reîncărcabile, peste 90% materiale reciclate”;
- pixuri “material reciclat”;
- creioane “material reciclat și/sau lemn provenit din păduri gestionate responsabil (ex: certificare FSC, PEFC sau echivalent)”;
- agende “interior din hârtie reciclată (100% fibre reciclate, fără clor elementar – ECF sau TCF) sau pe bază de fibre neprelucrate produse în mod sustenabil (ex: Ecolabel sau echivalent) și/sau legal (ex: certificare FSC, PEFC sau echivalent, fără clor elementar – ECF sau TCF)”;
- capsatoare “ecologice, fabricate din plastic 100% reciclat post-consum”.

Specificațiile tehnice au inclus o detaliere largă a termenilor de “reciclat” și “hârtie pe bază de fibre neprelucrate produse în mod sustenabil și/sau legal”. Criteriile pentru produsele de birotică și papetărie au fost derivate din [criteriile GPP](#) ale Uniunii Europene.

2) **Garda Națională de Mediu** a contractat în anul 2017 servicii de curățenie ecologice pentru sediile Gărzii Naționale de Mediu în valoare de 339,500 lei. Specificațiile tehnice cu caracter ecologic au inclus:

- deținerea de către ofertant a standardului de management de mediu ISO 14001 sau echivalent;
- prevederi privind modul de prestare al serviciilor pentru a diminua impactul asupra mediului (sistem de spălare pre-impregnat);
- solicitarea eco-labelului (sau echivalent) pentru hârtie igienică, prosoape de curățat și detergenți.

De asemenea, în 2017 Garda de Mediu a încheiat un contract de furnizare a 73 de autovehicule pentru Comisariatul General al Gărzii Naționale de Mediu, LOT I – 62 de autoturisme de teren și LOT II – 11 autoturisme tip Berlina, în caietul de sarcini fiind introdusă ca cerință minimă de calificare norma de poluare EURO 6.

3) **Agenția Națională de Meteorologie** a achiziționat în 2017 produse de curățenie biologice în valoare de cca. 3426 lei: soluție de curățat mobilă; soluție eco pentru podele și mobilă; detergent universal; detergent ecologic pentru vase; soluție pentru curățat bucătăria; soluție pentru geamuri și suprafețe; soluție eco anticalcar; soluție eco pentru baie / toaletă. Produsele achiziționate au diverse certificări, inclusiv eco-labelul Floarea europeană, care garantează un impact minim asupra mediului a fiecărei etape din ciclul de viață al produsului și lipsa de chimicale dure, sintetice sau coloranți, faptul că produsele sunt biodegradabile, fără enzime, fără surfactanți/conservanți derivați parțial sau total din petrochimicale și sunt realizate din săpunuri pure din uleiuri vegetale ecologice.

Recomandări

Autoritățile contractante implicate în procesul pilot GPPbest au formulat o serie de recomandări în urma primelor achiziții ecologice realizate la nivel instituțional și național:

- fiind un demers nou, se recomandă **introducerea de criterii ecologice în achizițiile cu valoare mai redusă (achiziții directe)**, care sunt și mai flexibile din punct de vedere al procesului. Acest lucru permite câștigarea de încredere, o cunoaștere și o informare a pieței;
- se recomandă utilizarea **criteriilor GPP europene** formulate de Comisia Europeană: http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm. Acestea au fost elaborate pentru 22 de categorii de produse și servicii, cele mai des achiziționate de autoritățile contractante. Criteriile includ prevederi de bază pentru caietul de sarcini (ce minimizează cele mai importante

impacturi de mediu ale respectivelor categorii de produse și servicii), dar și prevederi suplimentare, mai ambițioase, ce pot fi adaptate de către autoritățile contractante;

- pentru a încuraja realizarea APE la nivel instituțional, este importantă **informarea unui număr cât mai mare de angajați și departamente, precum și identificarea și sensibilizarea acestora privind beneficiile de mediu** și asupra sănătății ale noilor produse (de exemplu, în cazul GNM, angajații au identificat ca puncte forte ale noilor produse ecologice faptul că au un miros mai discret și reduc alergiile);
- înainte de realizarea unei achiziții APE, este important să se realizeze un **proces de consultare al pieței (market consultation)** pentru a informa / pregăti piața și a încuraja participarea a cât mai multor actori;
- o atenție deosebită în caietele de sarcini trebuie acordată **solicitării de documente suport** privind îndeplinirea criteriilor de mediu;
- se recomandă **consultarea de la egal la egal și lucrul în rețea** cu alte autorități contractante, tehnicieni și experți pentru a câștiga încredere în APE și a facilita schimburile de informații;
- pentru multe autorități cu responsabilități în domeniul protecției mediului înconjurător, **practicarea APE poate sprijini semnificativ imaginea instituției**, arătând coerența între obiectivele și practicile organizaționale.

Următorii pași

Demersul pilot GPPbest continuă și în 2018, atât la nivelul celor 3 instituții implicate inițial, cât și la un nivel mai amplu, național.

Astfel, **la nivel instituțional**, atât GNM cât și ANM și Ministerul Mediului doresc introducerea de criterii ecologice și pentru alte categorii de produse și servicii, precum și sistematizarea APE prin politici instituționale interne. GNM a relansat o procedură APE pentru serviciile de curățenie pentru 2018. Demersurile APE pilot au fost documentate printr-o serie de articole promovate pe site-urile instituțiilor și ale proiectului GPPbest. De asemenea, practica ambițioasă a GNM a atras atenția Comisiei Europene care a documentat-o într-un articol de studiu de caz ce va fi publicat în newsletter-ul GPP al Comisiei, ediția aprilie 2018.

La nivel național, Ministerul Mediului va folosi experiențele achizițiilor pilot APE în redactarea Planului Național de Acțiune APE, estimat a fi publicat în prima parte a anului 2018. Astfel, Planul include măsuri specifice de încurajare a APE inspirate din achizițiile pilot, precum recompensarea

bunelor practici prin premii anuale APE, realizarea unui catalog de bune practici APE în țara noastră, crearea de rețele regionale de schimburi APE. De asemenea, în 2018 Ministerul Mediului va coordona realizarea a două sesiuni de formare în domeniul APE în București (pentru autoritățile centrale) și în Piatra Neamț (pentru cele regionale și locale), cu sprijinul Fondazione Ecosistemi și ICLEI. Nu în ultimul rând, Ministerul Mediului este partener în cadrul unui proiect INTERREG Europe de promovare a APE în Europa care va demara în 2018 și care prevede pentru România realizarea de instrumente suport de aplicare a APE (de exemplu, caiete de sarcini standard), destinate în special beneficiarilor de fonduri europene.

